

BESLUT

2018-12-10

Dnr: 18/01741

SAKEN

Lunchekot, P1, 2018-05-19, inslag om ett flyghaveri på Kuba; fråga om opartiskhet och saklighet

BESLUT

Inslaget frias. Det strider inte mot kraven på opartiskhet och saklighet.

INSLAGET

Inslaget handlade om ett flyghaveri och påannonserades enligt följande.

(Nyhetspresentatör) – I Kuba så har det utlysts landssorg efter den svåra flygolyckan utanför Havanna i går kväll. Minst 107 människor omkom när ett flygplan, en Boeing 737, kraschade rakt ner i en åker kort efter start. Och fortfarande är det oklart vad som orsakade olyckan.

Följande sades därefter av en reporter.

Mobilfilmen visar hur eld plötsligt flammar upp bakom trädtopparna och sedan tjock svart rök som stiger mot himlen. Planet med 110 personer ombord kraschade bara ett par hundra meter i från bebyggelse, kort efter att ha lyft från Havannas flygplats. Ögonvittnen berättar att de såg planet göra en skarp gir tillbaka mot flygplatsen innan det körde in i elkablar och kraschade i en åker. Brandkår och ambulanser var snabbt på plats men bara tre personer kunde föras till sjukhus. Bilder från olycksplatsen visar sotsvarta flygplansdelar som ligger utspridda på marken. [...] "Kubas regering och kommunistpartiet beklagar den här olyckan och vi framför våra kondoleanser till offrens anhöriga" sa Kubas ny tillsatta president Miguel Díaz-Canel som åkte till olycksplatsen tillsammans med flera ministrar. Flygplanet ägdes av det kubanska statliga bolaget Cubana de Aviación men hyrdes av ett mexikanskt bolag för att flyga från Havanna till staden Holguín på östra Kuba. Besättningen var mexikansk men majoriteten av passagerarna var kubaner uppger kubansk media. Strax efter olyckan skrev kubanska tidningar att alla var utläningar men det har nu dementerats. Det spekuleras i att olyckan berodde på ett handhavandefel eftersom Boeing-modellen generellt anses säker. Men Kuba har haft problem med sin flygsäkerhet. Gamla maskiner gör att flyg ofta ställs in eller försenas.

ANMÄLAN

Anmälaren är kritisk till inslaget och anför sammanfattningsvis följande.

Reportern påstod i inslaget att Kuba ägde det kraschade planet och hon kritiserade samtidigt flygsäkerheten i landet. Sanningen är dock att på grund av USA:s blockad gentemot landet kan inte Kuba köpa flygplan. Sedan många år hyrs därför utländska flyg in för att täcka behoven. I det aktuella fallet handlade det om ett mexikanskt flygbolag med mexikansk besättning och om en USA-tillverkad Boeing 737. Planet var inhyrt från Global Air som var ansvarigt för underhållet av planet som också kontrollerades i november 2017. Global Air kontrolleras i sin tur av Mexikos flygplansmyndighet. Dokumentation finns som visar att besättningen var kvalificerad för arbete. Genom inslaget misstänkliggjorde reportern Kuba.

PROGRAMFÖRETAGETS YTTRANDE

Sveriges Radio (SR) anser att inslaget överensstämmer med kraven på opartiskhet och saklighet och anför följande.

Flygplanskraschen inträffade på kvällen den 18 maj 2018. Uppgifterna om olyckan var länge ofullständiga, som oftast vid den här typen av dramatiska olyckor. Det tar tid innan man med bestämdhet kan slå fast till exempel exakt antal dödsoffer, orsak till kraschen, vem som bär ansvar och så vidare. Under timmarna efter flygkraschen rapporterade världens medier olika uppgifter kring om hur många som var ombord, deras nationaliteter med mera.

Ekot baserade sin publicering på internationella nyhetsbyråers uppgifter och på rapporter från Kubas statliga tidning Granma, det officiella organet för Kubas styrande parti. Granma skrev i sin liveuppdatering strax efter olyckan att flygplanet ”hade hyrts ut av Cubana de Aviación till flygbolaget Global”. Det vill säga att det kubanska flygbolaget *hyrt ut* det *till* det mexikanska bolaget Global Air. Den uppgiften plockades sedan upp av flera internationella nyhetsmedier.

I efterhand har *Ekot* fått kännedom om att det kubanska statliga flygbolaget sedan en månad tillbaka hade hyrt in det aktuella planet från det mexikanska charterbolaget Damojh, också kallat Global Air. Dessa uppgifter var dock inte kända timmarna efter kraschen när *Ekots* inslag sändes.

Nyhetsrapportering om dramatiska katastrofer medför alltid att sakuppgifter ändras och uppdateras efter hand. Att planet inte ägdes, utan i stället hade hyrts in, av det statliga kubanska flygbolaget, är en uppgift som inte på något sätt varit en bärande del av nyhetsrapportering om olyckan. Den innebär inte enligt SR att rapporteringen som helhet blev osaklig. Det störtade planet opererades de facto av Kubas statliga flygbolag.

Anmälaren menar att rapporteringen skulle vara partisk, eftersom *Ekot* i nyhetsinslaget konstaterade att Kuba har haft problem med sin flygsäkerhet. Detta är emellertid inget tyckande utan ett faktum. Några veckor före den aktuella flygplanskraschen fattade kubanska myndigheter till exempel beslut om att stoppa en mängd inrikesflygningar av oro för att planen inte klarade säkerhetskraven. För att kunna fortsätta flyga ansåg man sig tvungen att hyra in plan utifrån, bland annat från det mexikanska bolag som hyrde ut det 39 år gamla plan som sedan störtade utanför Havanna. Något som andra internationella medier rapporterat en hel del om.

Vilka orsakerna är till säkerhetsproblemen gick dock *Ekots* korrespondent inte närmare in på i inslaget. Hon konstaterade bara fakta: att gamla maskiner gör att flygningar från Kuba ofta försenas eller ställs in.

AKTUELL BESTÄMMELSE

SR ska utöva sändningsrätten opartiskt och sakligt samt med beaktande av att en vidsträckt yttrande- och informationsfrihet ska råda i ljudradion (14 § i sändningstillståndet). Kravet på saklighet innebär främst att uppgifter som är av betydelse för framställningen ska vara korrekta och att framställningen inte får vara vilseledande, till exempel genom att väsentliga uppgifter utelämnas.

SR ska före sändning av program så noggrant som omständigheterna medger kontrollera sakuppgifter i programmet (14 § andra stycket i sändningstillståndet).

GRANSKNINGSNÄMNDENS BEDÖMNING

Utgångspunkten för inslaget var att rapportera om att det förekommit ett flyghaveri på Kuba. I inslaget uppgavs att det aktuella flygplanet ägdes av Kubas statliga flygbolag, trots att det av handlingarna i ärendet framgår att flygplanet ägdes av ett mexikanskt bolag. Enligt nämndens mening var dock inte denna felaktiga uppgift av sådan betydelse för framställningen att den i sig medför att inslaget strider mot kravet på saklighet. Det kan även konstateras att kubansk statlig media inledningsvis rapporterade om att flygplanet hyrts ut av det kubanska flygbolaget till det mexikanska bolaget. Vidare har SR i sitt yttrande visat tillräcklig grund för påståendet att Kuba har haft problem med flygsäkerheten. Mot bakgrund av ovanstående anser nämnden att inslaget inte strider mot kraven på opartiskhet och saklighet.

Detta beslut har fattats av Malin Bonthron, Ulrika Hansson, Clas Barkman, Bo-Erik Gyberg och Kristina Åberg efter föredragning av Cecilia Smitt Meyer.

På granskningsnämndens vägnar

Malin Bonthron

Cecilia Smitt Meyer

Originalhandlingen med namnunderskrifter förvaras hos myndigheten.